

Jaarverslag

Communicatie en Educatie

2022

Nationaal Park
Schiermonnikoog

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	2
1. INLEIDING	3
2. DOELGROEPEN	4
2.1 DOELGROEP RECREANTEN	4
2.2 DOELGROEP ONDERWIJS	7
2.3 DOELGROEP BEWONERS	8
3. ALGEMENE WERKZAAMHEDEN	11
3.1 COÖRDINATIE VRIJWILLIGERS	11
3.2 SCHOLING	11
3.3 SCHIERMONNIKOOG BELEVEN	11
4. OP WEG NAAR NATIONAAL PARK SCHIERMONNIKOOG NIEUWE STIJL	12

1. Inleiding

In 2022 zijn er door de medewerker en coördinator Communicatie en Educatie (C&E) weer veel activiteiten uitgevoerd om de bekendheid van het Nationaal Park te vergroten en meer mensen actief te betrekken bij het beheer en behoud van het Nationaal Park. De educatie richt zich voornamelijk op het beleven van topervaringen in de natuur van het Nationaal Park. Er is een breed pakket aan excursies en activiteiten uitgevoerd, zowel voor leerlingen uit het basis- en voortgezet onderwijs als voor familiegroepen, bedrijfsuitjes en individuele bezoekers. Het programma is samengesteld in samenwerking met de collega's van Natuurmonumenten en de VVV. In informatiecentrum Het Baken hebben bezoekers én eilanders kennis kunnen nemen van de ontwikkelingen in het Nationaal Park door een bezoek aan de expositie of deelname aan het activiteitenprogramma.

Een groot deel van de werkzaamheden van de coördinator en medewerker C&E is structureel en wordt doorlopend uitgevoerd. Daarnaast zijn er in 2022 ook enkele nieuwe producten ontwikkeld en bestaande middelen geactualiseerd. De activiteiten zijn in overeenstemming met het jaarplan 2022 uitgevoerd. In dit jaarverslag wordt een reflectie gegeven.

2. Doelgroepen

De communicatie en educatie van Nationaal Park Schiermonnikoog is gericht op de volgende doelgroepen:

- recreanten: gasten die het eiland bezoeken, eenmalig, jaarlijks of meerdere keren per jaar
- onderwijs: de eilander scholen, groepen uit het basis- en voortgezet onderwijs die het eiland tijdens een schoolkamp of studieweek bezoeken, beroepsopleidingen
- bewoners: inwoners van Schiermonnikoog en vaste eilandgasten, die een vakantiehuis op het eiland bezitten of zeer regelmatig op het eiland komen

Hieronder is een overzicht opgenomen van de activiteiten die we voor iedere doelgroep hebben ontwikkeld, geactualiseerd of uitgevoerd.

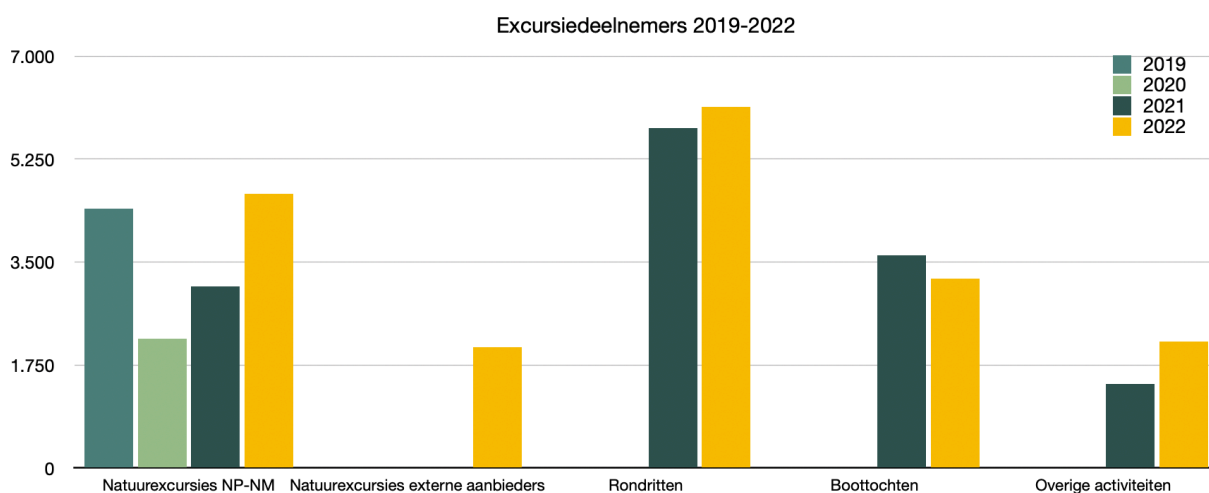
2.1 Doelgroep recreanten

2.1.1 Excursies

Gelukkig konden we na twee coronajaren al vroeg in het seizoen weer natuurexcursies geven aan grotere groepen. Het aantal natuurexcursies steeg flink ten opzichte van de voorgaande jaren. Wederom was er veel belangstelling voor de avondactiviteiten (sterren- en avondwandeling). Ook de (trek)vogelwandeling deed het goed. In de vakantieweken waren zoals altijd de wadexcursie en jutterstocht zeer geliefd bij het publiek. Ook gingen er in 2022 veel familiegroepen en bedrijven onder begeleiding van een gids op pad.

In het excursieprogramma 2022 waren ook veel activiteiten van andere aanbieders opgenomen, waarvan de ticketverkoop via Het Baken werd gedaan. Echter, de veelheid aan boottochten, yogaworkshops, natuur- en dorpswandelingen en rondritten maakte dat bij een aantal activiteiten het minimum aantal deelnemers niet gehaald werd. Dit leidde regelmatig tot teleurstelling bij de deelnemers. Het komende seizoen zal in overleg met de activiteiteenaanbieders de frequentie verlaagd worden.

In totaal namen 18.211 deelnemers deel aan een begeleide tocht in het Nationaal Park of boottocht vanuit de veerhaven over Werelderfgoed Waddenzee.

Figuur 2.1 Excursiedeelnemers 2019-2022 – recreanten (van de jaren 2019 t/m 2021 zijn de gegevens slechts ten dele beschikbaar)

We hebben ook een aantal nieuwe natuurexcursies geïntroduceerd. In mei organiseerden we drie nachtegalenwandelingen onder leiding van een specialist op dit gebied. Alle drie waren al vrij snel uitverkocht. In het kader van het Schiermonnikoog Festival werden twee nieuwe natuurwandelingen geprogrammeerd, waarbij de deelnemers in de

duinen een miniconcert ten gehore werd gebracht. Voor beide wandelingen was veel belangstelling. Zelfs zoveel dat we ze komende voorjaarseditie van het festival opnieuw hebben geprogrammeerd.

Tijdens de November Wandelmaand hebben we een pilot uitgevoerd van bosbaden. Bosbaden is bedacht in Japan, maar eigenlijk weet iedereen die regelmatig de natuur in gaat al lang dat je er ook tot rust kunt komen. Natuur helpt namelijk bij vermindering van stress en versterkt het immuunsysteem. Tijdens deze tocht vertragen we ons tempo en verkennen we de natuur met al onze zintuigen. De tocht is tweemaal uitgevoerd en had in totaal 15 deelnemers. Ook in 2023 zullen we bosbaden op het programma zetten.

2.1.2 Routes

IVN trektochten

In het najaar lanceerden we de IVN trektocht Lauwersmeer – Schiermonnikoog. Een meerdaagse wandeltocht gericht op vertraging van ons dagelijkse ritme: natuur écht beleven en onderweg de tijd nemen om de omgeving in je op te nemen. Onderweg luister je op verschillende locaties naar een audioverhaal, dat de rode draad spant tussen natuur, historie en cultuur. De nieuwe IVN trektocht is ook meteen de meest noordelijke en neemt je mee door twee nationale parken, die door het landschap en het verhaal "Zout als erfenis" onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn: Lauwersmeer en Schiermonnikoog. Kijk voor meer informatie op: <https://www.ivn.nl/trektochten/ivn-trektocht-lauwersmeer-schiermonnikoog/>

Cultuurhistorische route

Een tweede route die in 2022 ontwikkeld is gaat langs plekken waar de bewoners van het eiland hun sporen hebben nagelaten, soms uit een ver verleden, soms van recenter datum. Je maakt kennis met het verhaal achter elk van deze plekken. De route van 17 kilometer is per fiets of te voet af te leggen en gaat onder meer door het dorp, de polder en de kwelder. Komend voorjaar zal de route voor het publiek beschikbaar zijn via de website van Natuurmonumenten en de app NatuurRoutes.

2.1.3 Doe-het-zelf activiteiten

Een paar jaar geleden, tijdens de coronaperiode, zijn twee doe-het-zelf activiteiten ontwikkeld voor de doelgroep gezinnen met kinderen: Om de West en Naar het Strand. De boekjes zijn afgelopen seizoen in een nieuw jasje gegoten. Beide producten zijn verkrijgbaar in de winkel van Het Baken.

De 7-schattentocht is in het najaar geactualiseerd. Er zitten nieuwe stickers op de capsules, bij een capsule die vaak niet getraceerd wordt is een tip in het boekje opgenomen en er is een nieuwe de capsule in de bunker geplaatst.

Actualisatie van de route Sake de slak zal in 2023 plaatsvinden.

2.1.4 Evenementen

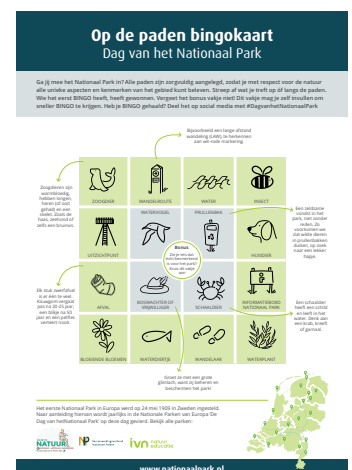
In samenwerking met Natuurmonumenten is een contentkalender ontwikkeld. Deze kalender bevat evenementen zoals de Dag van het Nationaal Park, de Nacht van de Nacht en de Wilde Buitendag.

Dag van het Nationaal Park

Op 24 mei wordt in heel Europa de Dag van het Nationaal Park gevierd. Dit keer stond wederkerigheid centraal; hoe kan je de natuur beleven én iets terugdoen voor de natuur in het nationaal park? Speciaal voor deze dag was voor de nationale parken in Nederland een 'Op de paden bingokaart' ontwikkeld en waren er rondom het thema leuke activiteiten te doen. De bingokaart was verkrijgbaar bij Het Baken en bij de Gastheren van het Nationaal Park.

Nacht van de Nacht

Op de laatste zaterdag van oktober wordt ieder jaar in heel Nederland de Nacht van de Nacht georganiseerd. Ook op Schiermonnikoog doen we daaraan mee. In het programma

van de herfstvakantie worden extra donkerte-activiteiten opgenomen, zoals avond- en sterrenwandelingen en workshops braakballen pluizen. Alle excursies waren volgeboekt met in totaal 131 deelnemers.

Wilde Buitendag

Op 19 oktober hielpen we samen met een flink aantal vrijwilligers mee aan de Wilde Buitendag van Natuurmonumenten. 66 Kinderen tussen 4-12 jaar volgden een parcours rondom de Berkenplas met activiteiten als kanovaren, klauteren, sporen zoeken en vuur maken. Na afloop kregen ze een diploma en mochten zij zich boswachter van OERRR noemen.

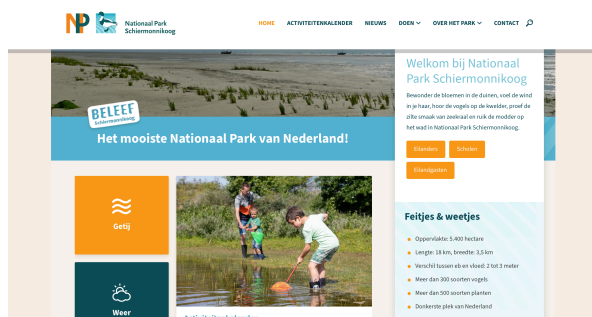

2.1.5 Expositie

Informatiecentrum Het Baken heeft in 2022 in totaal 90.704 bezoekers ontvangen. Een deel daarvan bekijkt de expositie, waarin veel facetten van het Nationaal Park belicht worden. De dynamiek van de kust en duinen, de flora en fauna, de variatie in de seizoenen, dag en nacht, cultuurhistorie en duurzaamheid. In 2022 is een aantal onderdelen aan de expositie toegevoegd en zijn kapotte onderdelen hersteld.

2.1.6 Website

Eind 2021 werden we door Nedbase geïnformeerd dat het CMS-systeem waarin de website van het nationaal park was gebouwd niet langer doorontwikkeld werd. Om een gebruiksvriendelijke en professionele website te kunnen blijven behouden moesten we overstappen op een ander CMS-systeem. Op advies van Nedbase hebben we besloten over te gaan op het open source systeem Wordpress. Het bureau heeft de layout van de oude website met enkele kleine aanpassingen opnieuw opgemaakt. Daarna is met veel hulp van stagiairs en collega's hard gewerkt om alle teksten en beeldmateriaal over te zetten. Vlak voor de kerstvakantie stond de nieuwe website online.

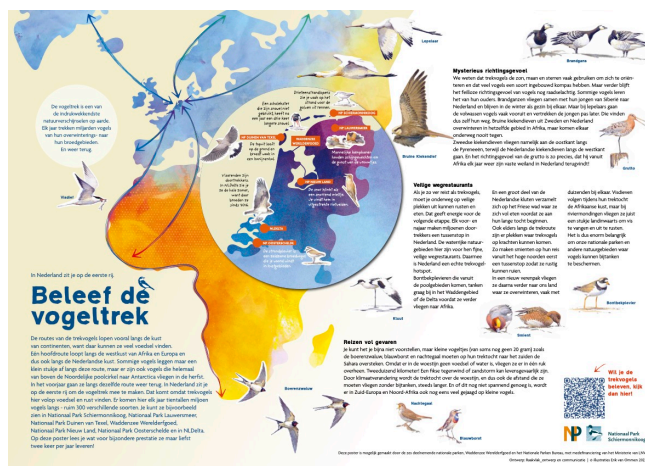

2.1.7 Social media

Nationaal Park Schiermonnikoog is actief op Facebook en Instagram. De medewerker C&E plaatst wekelijks berichten op beide kanalen. De berichten gaan over bijzondere activiteiten in het Nationaal Park, natuurweetjes en nieuwsitems. Het aantal volgers is wederom toegenomen. Op Facebook hebben we nu 911 volgers (een stijging van 15% t.o.v. 2021) en op Instagram 1.737 volgers (een stijging van 10% t.o.v. 2021).

2.1.8 Folders en brochures

In het kader van het project 'Maak trekvogels beleefbaar' is een prachtige poster ontwikkeld over vogeltrek (zie hfst. 4). Met deze poster zetten Werelderfgoed Waddenzee en zes nationale parken langs de Nederlandse kusten de vogeltrek in de kijker. De poster vertelt het fascinerende verhaal van de jaarlijkse trek van tientallen miljoen vogels langs Nederland.

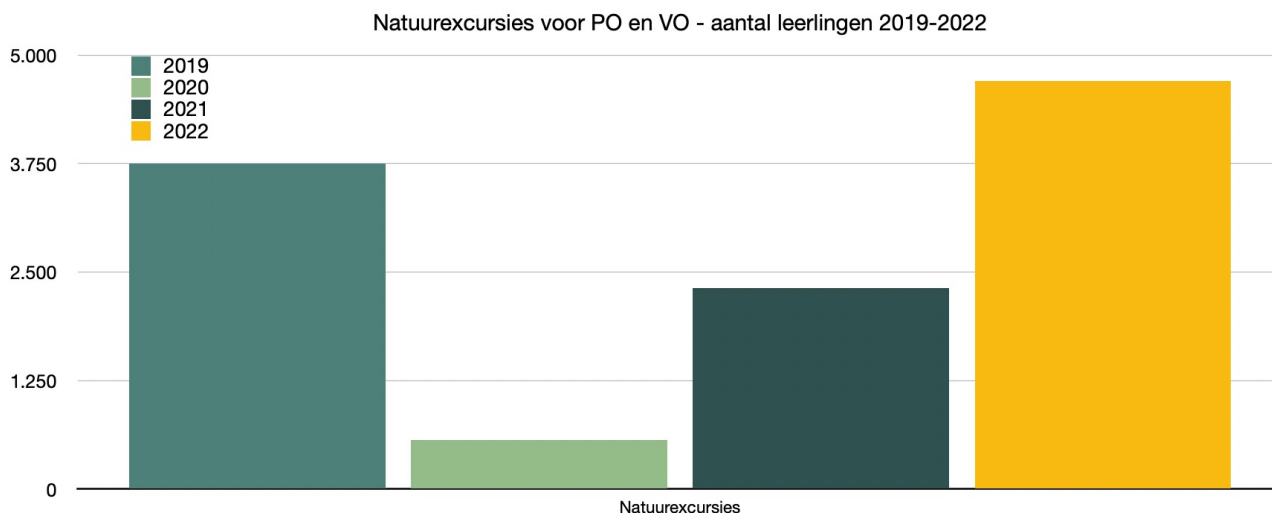
Op de grens van water en land is voor veel trekvogels voedsel te vinden. Precies langs deze waterrijke grens van water en land liggen de zes nationale parken Oosterschelde, NLDelta, Nieuw Land, Duinen van Texel, Lauwersmeer en Schiermonnikoog en Werelderfgoed Waddenzee, iconen van de Nederlandse Deltanatuur waar heel veel van deze trekvogels te zien zijn. De poster is gratis verkrijgbaar bij Het Bakken.

2.1.9 Promotie

In 2022 is kopij aangeleverd voor de Lytje Pole Krant, Lytje Pole Agenda, Dorpsbode en diverse promotiekanalen op internet (o.a. Visit Wadden, Donkerte van de Wadden, Nationale Vogelweek, Nacht van de Nacht).

2.2 Doelgroep onderwijs

2.2.1 Excursies

Figuur 2.2 Natuurexcursies voor PO en VO – aantal leerlingen 2019-2022

Na twee coronajaren waarin er nauwelijks schoolkampen op Schiermonnikoog georganiseerd werden, konden we in 2022 gelukkig weer met veel scholieren op pad. Evenals eerdere jaren waren het voornamelijk de groepen 7 en 8 uit het basisonderwijs. Toch zagen we ook een groei in het aantal scholen uit het voortgezet onderwijs. Mogelijk durfden zij het nog niet aan om een buitenlandse reis te maken en weken zij uit naar de Wadden. Dankzij de inzet van de vrijwilligers, boswachters en stagiairs hebben in totaal 4.699 scholieren een natuurexcursie in het nationaal park beleefd. Dat is een verdubbeling ten opzichte van 2021 en een stijging van wel 20% ten opzichte van in 2019, het jaar voor corona.

Voor de leerlingen van de eilander basisschool Yn de Mande zijn in het voor- en najaar natuuractiviteiten georganiseerd. In het voorjaar hebben we met groep 1-2-3 de beleeftocht bosgeheimen gedaan en met groep 4-5 zijn we gaan jatten. Speciaal voor de leerlingen van groep 6-7-8 was het theatergezelschap Pier 21 naar het eiland gekomen. Zij speelden de voorstelling Wat 'n Wad, een educatief schouwspel met onderwerpen als de plastic soup, de vismigratie, de bijzondere reis van de paling, klimaatverandering en de kleine vijf. De kinderen lieten zich meevoeren in het verhaal van Lotte en Sven die in hun verbeelding de reis van de palingen naar de Sargossazee maken: <https://www.pier21.nl/voorstelling/wat-n-wad>

Een paar weken later zijn we met de leerlingen het wad opgegaan. Daar konden ze zelf de soorten ontdekken die in het verhaal van de voorstelling aan bod kwamen.

Het thema van de kinderboekenweek in oktober 2022 was Gi-ga-groen. De boswachters van Natuurmonumenten hielden voorleesuurtsjes voor alle leerlingen van de eilander basisschool.

2.2.2 Veldwerk

De boekjes Om de West en Naar het Strand, die voor de doe-het-zelf activiteiten in een nieuw jasje zijn gegoten, worden ook ingezet voor veldwerkactiviteiten (zie § 2.1.3).

2.2.3 Practicum en onderzoek

Ieder jaar ontvangen we scholen uit het voortgezet onderwijs die onder begeleiding van een van onze gidsen onderzoekjes uitvoeren en aan elkaar presenteren. De materialen die we daarvoor nodig hebben zijn geïnventariseerd en zo nodig aangevuld.

2.2.4 Nature bits

Nature bits is een project over natuurfotografie voor én door jongeren. Dit project wordt in 2022 in 5 Nationale Parken aangeboden. De doelgroep bestaat uit jongeren van 18-30 jaar. Het was de bedoeling om in het najaar 2022 de mogelijkheden te verkennen om een soortgelijk project samen met het eilander voortgezet onderwijs op te pakken. Dit is vanwege een gebrek aan capaciteit niet gelukt. Komend jaar zullen we dit project betrekken bij de ontwikkeling van de educatiestrategie in overleg met de eilander scholen.

2.2.5 Expositie

Ieder jaar ontvangen we groepen leerlingen in de expositie. Zij krijgen tablets uitgereikt met daarop een speurtocht door de tentoonstelling. Daarnaast hebben we dit jaar het trekvogelspel aangeboden aan schoolgroepen. Tijdens deze activiteit komen ze spelenderwijs in aanraking met de gevaren die trekvogels op hun reis naar het noorden of zuiden trotseren. Het spel wordt begeleid door een van onze (vrijwillige) boswachters. In 2022 hebben we dit programma uitgevoerd voor 274 leerlingen.

2.2.6 Website

Bij de migratie van de website naar het nieuwe CMS-systeem zijn de pagina's voor de doelgroep scholen geactualiseerd.

2.2.7 Spreekbeurt

De voorraad educatief materiaal voor spreekbeurten is geïnventariseerd en zo nodig aangevuld. De content op de website is geactualiseerd.

2.2.8 Relatiebeheer

In het voorjaar is een nieuwsbrief verzonden aan alle scholen die in de afgelopen jaren met ons meegegaan zijn op excursie. In de nieuwsbrief werd onder andere een aantal activiteiten uitgelicht, was informatie over de prijzen opgenomen en werden docenten doorverwezen naar de website van het Nationaal Park.

2.3 Doelgroep bewoners

2.3.1 Gastheerschap

Jaarlijks organiseert het Nationaal Park een workshop voor de gastheren. In 2022 was het thema Groene Strand. Rinaldo Zwart van IVN zou vertellen wat het project Groene Strand precies inhoudt. Vervolgens zou Erik ingaan op de vogelkolonies die op het strand van Schiermonnikoog broeden en hoe we deze beter kunnen beschermen. Behalve de gastheren waren ook de strandgebruikers voor de workshop uitgenodigd. Helaas bleek er maar één aanmelding voor de workshop te zijn en hebben we moeten besluiten deze niet door te laten gaan.

Regelmatig kwamen er vragen van de gastheren of we hun vaste medewerkers en/of seizoenskrachten ook meer over het Nationaal Park konden vertellen. Uit gesprekken met deze ondernemers kwam duidelijk naar voren dat hun medewerkers niet zaten te wachten op een (online) cursus. We hebben daarom in de zomer van 2022 een proef gedaan met vouchers. Aan de gastheren is aangeboden om gratis vouchers bij ons af te nemen, die ze konden uitdelen aan hun medewerkers. Zij hadden dan de mogelijkheid de voucher in te wisselen voor een natuurexcursie, op een tijdstip dat het hen goed uitkwam. Een aantal gastheren heeft vouchers uitgedeeld. Helaas heeft geen van de medewerkers de voucher ingewisseld. Mogelijk was de zomerperiode niet het juiste seizoen om dit te doen. De horeca had te kampen met een

tekort aan medewerkers en mogelijk hadden de vakantiekrachten te weinig tijd of zin om naast hun werk ook nog op excursie te gaan. In 2023 zullen we de proef herhalen, maar dan in de periode april t/m oktober.

In het voorjaar bereikte ons een verzoek van Arriva om hun buschauffeurs die op het eiland werken te vertellen over het Nationaal Park. Op 28 juni gingen we samen met hen een fietstocht gemaakt en verhalen uitgewisseld.

Vanuit de werkgroep beheer en communicatie kwam in de loop van 2022 het verzoek het gastherennetwerk uit te breiden met een nieuwe groep ondernemers. Een nieuwe groep starten doe je niet zomaar, dat vergt veel voorbereiding. Per toeval diende zich een stagiaire aan van de HBO-opleiding bos en natuurbeheer. Zij kreeg als stageopdracht om een nieuwe groep gastheren te werven en de workshops te organiseren. Dankzij haar enorme inzet hebben zich tien nieuwe gastheren aangemeld. Op 22 november was de eerste workshop. De coördinator C&E vertelde over het hoe en waarom van een nationaal park. Daarna ging de groep onder begeleiding van de boswachter op pad en kregen zij onderweg allerlei informatie over het natuurbeheer op het eiland.

2.3.2 Lezingen

In samenwerking met de Natuur en Vogelwacht is er op 22 maart 2022 een lezing verzorgd over verwilderde katten door Chris Smit van de Rijksuniversiteit Groningen. Op 12 oktober organiseerden we een veldexcursie nachtvlinders kijken, onder leiding van Wouter Halfwerk, onderzoeker aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

2.3.3 Schitterend Schiermonnikoog

Rondom de jaarwisseling 2021-2022 vroegen we het panel van Schitterend Schiermonnikoog met ons mee te denken over het verbeteren van de beleefbaarheid van wadvogels. Begin 2022 waren de resultaten bekend en hebben we de analyse van de uitkomsten teruggekoppeld aan het panel. In juli heeft het Wetterskip Fryslân een enquête via het platform uitgestuurd over het participatietraject bij de dijk- en duinversterking op Schiermonnikoog. Na de zomervakantie zijn de resultaten geanalyseerd en is het panel hierover geïnformeerd. De uitkomsten waren erg behulpzaam bij het vormgeven van het participatieproces. De resultaten van beide enquêtes zijn te bekijken op www.schitterendschiermonnikoog.nl

Behalve beide enquêtes is het panel ook via e-mail geïnformeerd over de openbare vergaderingen van het overlegorgaan, zijn ze uitgenodigd deel te nemen aan een bezoekersbelevingsonderzoek van Natuurmonumenten over het beheer en voorzieningen in het Nationaal Park en zijn enkele vragen van panelleden beantwoord.

In 2022 waren er 863 panelleden.

2.3.4 Communicatie maatregelen BIP+

De coördinator C&E is namens het Nationaal Park betrokken bij de communicatietrajecten van een aantal projecten op Schiermonnikoog. Eén van deze projecten is Wij&Wadvogels. Natuurmonumenten wil meer broed- en rustplekken voor wadvogels realiseren en verantwoorde voorzieningen om de vogels te bekijken. Na een grondig communicatie- en participatieproces in 2021 startte in het najaar 2022 de eerste fase van de realisatie bij de Westerplas. De coördinator heeft meegelezen en advies gegeven.

Wetterskip Fryslân gaat de dijk en duinen op Schiermonnikoog versterken. De realisatie hiervan zal in 2027-2028 plaatsvinden. In 2022 heeft de coördinator C&E advies gegeven bij het opzetten van het communicatie- en participatietraject, is zij betrokken geweest bij het opstellen en de terugkoppeling van een enquête voor het panel van Schitterend Schiermonnikoog en heeft zij op verzoek van het Wetterskip deelgenomen aan de IABR en het Deltacongres.

In het voorjaar 2022 is gestart met een vangactie van verwilderde katten in de natuur van het Nationaal Park. Voorafgaand aan het plaatsen van vangkooien zijn de inwoners van Schiermonnikoog geïnformeerd. De kattenbezitters konden hun kat op het eiland gratis laten chippen en/of steriliseren of castreren. Er was hiervoor een speciale operatiekamer van Stichting Zwerfkatten Nederland naar het eiland gekomen. Veel eilanders hebben van het aanbod gebruik gemaakt. Daarna volgde de vangactie van verwilderde katten. In 2022 zijn ruim 30 verwilderde katten gevangen en naar de opvang aan de vaste wal gebracht. In 2023 wordt het project voortgezet. De coördinator is nauw betrokken geweest bij de chipactie in het voorjaar 2022 en bij de communicatie over de vangactie.

De coördinator neemt deel aan de werkgroep waterbesparing, die door Vitens is geïnitieerd. De werkgroep is in 2022 eenmaal bijeengekomen.

2.3.5 Kringlooplandbouw

In 2022 zijn eerste verkennende gesprekken gevoerd met Van Schier over de zichtbaarheid van het Nationaal Park in het verhaal van 'Van Schier'. Er wordt onderzocht of er een 'NP-kaas' ontwikkeld kan worden met kruiden die in het Nationaal Park voorkomen. Op basis van een overzicht van een aantal kruidensoorten worden meerdere mengsels getest. De kaaswinkel is ook gastheer van het Nationaal Park geworden.

3. Algemene werkzaamheden

Zowel de coördinator als de medewerker C&E zijn voor veel doelgroepen het directe aanspreekpunt om informatie in te winnen, een bijdrage te leveren aan projecten of te adviseren over activiteiten. Vaak spelen ze in op actuele ontwikkelingen of zijn het zaken die zich ad hoc voordoen. Ook organiseren de coördinator en medewerker C&E doelgroep-overstijgende activiteiten, zoals scholing van vrijwilligers.

3.1 Coördinatie vrijwilligers

De medewerker C&E heeft zich vanaf januari t/m september beziggehouden met de planning van (school)excursies en het regelen van vrijwilligers. Ook zijn er overleggen georganiseerd met de vrijwilligers, waarin het afgelopen seizoen is geëvalueerd en de planning voor het nieuwe seizoen is besproken.

3.2 Scholing

Op 26 maart 2022 organiseerden we de jaarlijkse scholingsdag voor de vrijwilligers en medewerkers van het Nationaal Park en Natuurmonumenten. Het ochtendprogramma stond in het teken van onderlinge kennismaking. 's Middags hield Roelof Hut, professor in de chronobiologie aan de Rijksuniversiteit Groningen, een lezing over het belang van donkerte voor planten, dieren en mensen. Iedereen zat aandachtig te luisteren naar zijn fascinerende verhaal.

3.3 Schiermonnikoog Beleven

In het project Schiermonnikoog Beleven worden in samenwerking met diverse partijen op het eiland en/of vertegenwoordigd in het Nationaal Park zogenaamde 'sleutelplekken' versterkt/gerealiseerd. In 2022 is samen met Natuurmonumenten gewerkt aan de versterking van duisternisbeleving. Het project maakt onderdeel uit van het programma Donkerte van de Wadden (www.donkertevandewadden.nl). Er is een donkertebeleefplek in de vorm van de Grote Beer gerealiseerd in de speelnatuur. Ook is een speciale fietskar met ligbedden ontworpen, waarmee we jaarrond excursies sterren kijken kunnen aanbieden. Er is een speciale nachtwandeling ontwikkeld van 2,5 km die bezoekers gratis kunnen downloaden of met de app NatuurRoutes in de hand kunnen lopen. In december is een speciale flyer met leuke doe-kaarten huis-aan-huis verspreid. Voor bezoekers zijn deze flyers verkrijgbaar in Het Baken.

3.4 Algemeen

Gedurende het jaar worden via e-mail en telefoon allerlei vragen gesteld over allerlei zaken, zoals strandvondsten, natuurbeheer en voorzieningen in het Nationaal Park. De medewerker en coördinator hebben deze vragen beantwoord en/of doorgespeeld naar de juiste persoon.

De coördinator heeft deelgenomen aan de coördinatoren tweedaagse, georganiseerd door IVN, heeft in het eerste kwartaal een jaaroverzicht C&E 2021 opgesteld en in het najaar een jaarplan C&E 2023.

4. Op weg naar Nationaal Park Schiermonnikoog Nieuwe Stijl

Voor de periode 2021-2023 heeft het Nationaal Park Schiermonnikoog subsidie ontvangen van het ministerie van LNV om toe te werken naar een Nationaal Park Nieuwe Stijl. Het doel van deze regeling is om de bestaande nationale parken robuuster te maken en meer allure te geven. In 2022 is in opdracht van het Nationaal Park een landschapsbiografisch essay geschreven. De coördinator is betrokken geweest bij de totstandkoming van het essay.

Eén van de lijnen voor het versterken van beleving in de Nationale Parken is het ontwikkelen van een overkoepelend aanbod. Zes Nationale Parken (Oosterschelde, NL Delta, Nieuw Land, Duinen van Texel, Lauwersmeer en Schiermonnikoog) zijn gezamenlijk aan de slag gegaan om het unieke verhaal van de vogeltrek meer beleefbaar te maken voor een breder publiek in Nederland. De medewerker C&E heeft geparticipeerd in een van de deelprojectgroepen en heeft een rol gehad in de ontwikkeling van een trekvogelposter en een communicatiecampagne.

In het najaar 2022 heeft de coördinator C&E in samenwerking met Natuurmonumenten het initiatief genomen om een werkgroep Duurzaam Toerisme op te richten. Enkele jaren geleden hebben de gemeente, VVV, SOV en Natuurmonumenten gezamenlijk een toeristische visie voor Schiermonnikoog opgesteld, genaamd Gastvrij Schiermonnikoog, 10 pijlers voor toeristisch beleid. Vertegenwoordigers van deze organisaties, aangevuld met de coördinator C&E van het Nationaal Park, vormen nu de werkgroep Duurzaam Toerisme. Zij zullen van de stuurgroep een opdracht krijgen om de visie nader uit te werken en een voorstel te doen voor strategische keuzes om duurzaam toerisme op het eiland een stap verder te brengen.